

Recenze na knihu Právní aspekty AI
Mgr. Veronika Příbaň Žolnerčíková¹

Kniha s názvem *Právní aspekty umělé inteligence* kolektivu autorů Jana Hořeňovského, Kláry Zikmundové, Štěpána Knetla a Viktora Gazdy přináší nový pohled na téma umělé inteligence a práva. Autoři se věnují několika oblastem, ve kterých vznikají společně s rozmachem umělé inteligence nezodpovězené otázky s přesahem do práva. Každý z autorů se věnuje tématu v rámci svého odborného zaměření; vybrané právní aspekty spadají do oblastí teorie práva, finančního práva, trestního práva, zdravotnického práva a občanského práva s přesahy do oblasti ochrany základních lidských práv. Autoři se soustředí na implikace v českém právu. Zkoumané oblasti nejsou v rámci diskursu práva a umělé inteligence novinkou, nejsou však do hloubky probrány v žádné jiné české odborné publikaci.

Z názvu samotného se může zdát, že se jedná o publikaci podobnou monografii *Právo a umělá inteligence* od Bohumíra Štědrone a kolektivu, či knize *Umělá inteligence & právo* od Lindy Kolaříkové a Filipa Horáka. Tyto monografie jsou v současnosti jedinými právními texty v českém jazyce (v podobě knih, nikoliv článků) zaměřenými výhradně na umělou inteligenci a její vliv na právo jako celek. Srovnání knihy předložené k recenzi s uvedenými texty je nasnadě nejenom kvůli názvu, ale i proto, že jedna z knih, *Umělá inteligence & právo*, je též vydaná u nakladatelství Wolters Kluwer ČR. Překryv uvedených publikací je však minimální. *Právní aspekty umělé inteligence* se zaměřují na konkrétní právní problémy. Obecné vysvětlení, proč je umělá inteligence výzvou pro právo, nechávají autoři na dříve vydaných publikacích. V jednotlivých kapitolách knihy *Právní aspekty umělé inteligence* se noří rovnou do vybraných problémů. Toto rozhodnutí považují za moudré, knihy si tak nekonkurují a probíraná materie se neopakuje. Zároveň toto rozhodnutí umožňuje autorům jít u vybraných právních aspektů do hloubky, kterou lze u odborné právní publikace očekávat. Toto považují za jednu ze silných stránek publikace.

Za zmínku stojí, že výše uvedené publikace rozebírají fenomén umělé inteligence z obráceného pohledu než předložený rukopis. *Umělá inteligence & právo* i *Právo a umělá inteligence* čtenáře seznamují s pojmem umělé inteligence a komplexně pokrývají vztah práva a umělé inteligence. Hlavní pozornost se přitom upíná na technologii umělé inteligence. *Právní aspekty umělé inteligence* problematiku přibližují skrze jednotlivé praktické příklady v konkrétních právních oblastech, namátkou systém COMPAS pro predikci rizik v trestněprávní oblasti či Windfall Clause v oblasti korporátní.

O umělé inteligenci a právu byly vydány i další texty, které již téma nerozebírají obecně, ale mají konkrétní zaměření. Jsou to publikace s názvem *Umělá inteligence jako technologická výzva autorskému právu* od Jana Zibnera a *Umělá inteligence z pohledu antidiskriminačního práva* od Andreje Lobotky. Každá z těchto knih se zabývá specifickým právním odvětvím, které je ovlivněno fenoménem umělé inteligence. Recenzovaná kniha se tematikou nepřekrývá s publikací Jana Zibnera. Kapitola „Vyhodnocování rizika recidivy pohledem práva na soukromí“ recenzované knihy se zabývá tématy, která obsahuje i kniha Andreje Lobotky. Kapitola je však striktně zaměřena na trestní právo a analyzuje problematiku konkrétních příkladů užití umělé inteligence v soudnictví. Mezi odborné publikace na téma umělé inteligence řadím i *Odpovědnost za škodu z provozu autonomních vozidel* od kolektivu

¹ Mgr. Veronika Příbaň Žolnerčíková je odbornicí na právo ICT, výzkumnou pracovnící Ústavu státu a práva Akademie věd ČR a odbornou pracovnící Právnícké fakulty Masarykovy univerzity. V současné době je doktorandkou na Ústavu práva a technologií na PF MU. Jejím výzkumným tématem jsou právní aspekty umělé inteligence. Právu nových technologií se věnovala i ve své předchozí praxi na legislativním odboru Ministerstva spravedlnosti a v advokátní kanceláři. Veronika Příbaň Žolnerčíková se příležitostně podílí na výuce na Masarykově univerzitě a dalších univerzitách.

autorů Eva Fialová, Ján Matejka, Veronika Příbaň Žolnerčíková², Alžběta Solarczyk Krausová. Tématům, která jsou pro knihy stěžejní, tedy ochraně osobních údajů, autorskému právu a provozu samoříditelných vozidel na silnicích, se autoři recenzované publikace nevěnují. Nedochozí tedy k překryvu.

Kapitoly *Právních aspektů umělé inteligence* zabývající se praktickými příklady výzev technologie pro právo a společnost jsou rámovány dvěma teoretickými kapitolami. První kapitola nese název „Modely regulace umělé inteligence v kontextu měnící se společnosti“. Úvodní kapitola porovnává jednotlivé modely zákonodárných přístupů k regulaci nových technologií; jako use case je použita právě umělá inteligence. Právní přístupy popsané v první kapitole vychází z léty prověřených modelů regulace. Přínosem kapitoly je jejich zevrubná analýza a aplikace na zvolený use case. Kapitola Jana Hořeňovského a Štěpána Knetla je stěžejní hned ze dvou důvodů. Prvním je, že aplikaci těchto modelů demonstrují přímo na umělé inteligenci.³ Jedná se kus skládačky, který není k dispozici v jiných monografiích. Druhým důvodem je, že společně se závěrečnou kapitolou pomáhají ucelenosti publikace.

Závěrečná kapitola „Dlouhodobý pohled na právo, stát a umělou inteligenci: existenční rizika, hrozby AI totalitarismu a AI technokracie“, doplňuje publikaci o výhledy do budoucna a debatou nad regulací de lege ferenda. Jan Hořeňovský na začátku kapitoly uvádí, že se jedná o zakončení netradiční a svou kapitolu sám označuje za futuristickou. Kapitola publikaci trefně zakončuje, byť mi v ní chybí propojení se současnými legislativními iniciativami.

Tyto dvě kapitoly tvoří jakousi linku a propojují jednotlivé kapitoly publikace, které jsou jinak psány na rozmanitá témata. V případě úprav textu před publikací autorům doporučuji ještě doplnit předmluvu publikace o kritéria, podle kterých vybírali jednotlivá témata kapitol. Jedná se o problematiku, kterou považují za nejvíce urgentní? Nebo zkrátka zvolili taková témata, která nejsou mimo články popsána na jednom místě? Tyto i další důvody jsou validní, jako čtenářka bych je však ráda znala.

Kapitola „Dlouhodobé ekonomické implikace umělé inteligence a právo“ navazuje na úvodní kapitolu a obohacuje čtenáře širším pohledem na změny související s technologizací některých společenských aspektů. Kapitola popisuje ekonomické vlivy vývoje umělé inteligence a Štěpán Knetl v ní využívá své odbornosti v oblasti finančního a závazkového práva.

Kapitola „Vyhodnocování rizika recidivy pohledem práva na soukromí“ sleduje využívání umělé inteligence v soudnictví. Viktor Gazda vysvětluje, jaký prospěch může mít toto odvětví z využití umělé inteligence a zároveň se dívá prismalem práva na soukromí na možné negativní implikace. Text se konkrétně zabývá algoritmy pro předpověď recidivy.

Následují dvě kapitoly od Kláry Zikmundové z oblasti zdravotnického práva a odpovědnosti za újmu způsobenou umělou inteligencí užívanou ve zdravotnictví. Kvituji rozdělení na dvě kapitoly „Příležitosti a rizika umělé inteligence ve zdravotnictví“ a „Umělou inteligenci ve zdravotnictví a odpovědnost“. Rozdělení pomůže potenciálním čtenářům ve vyhodnocení, která z kapitol je pro ně relevantní. Umělá inteligence ve zdravotnictví je velmi aktuální téma. O tomto tématu bylo v kontextu českého právního prostředí napsáno minimum i v rámci časopisecké odborné publikační činnosti. Zařazení do předložené monografie je dalším silným argumentem pro její vytištění.

² Autorka recenze je spoluautorkou publikace.

³ Regulatorní přístupy vztahující se k novým technologiím obecně jsou již zevrubně popsány v publikaci *Internet a proměny práva* od Radima Polčáka a v *Právu informačních technologií* od kolektivu autorů vedených taktéž Radimem Polčákem.

Předchozí řádky hovoří silně pro publikaci předloženého textu. Text však samozřejmě není perfektní a mám i výhrady. Hlavní z nich je, že propojenost jednotlivých kapitol by mohla být silnější a čtenář by měl být seznámen s linkou, která autory vedla k jejich zařazení do jedné publikace. Druhou je, že mi v textu chybí zohlednění některých českých monografií (například těch zmíněných výše) a článků na témata publikace. Hovořím především o kapitole o vyhodnocování recidivy a kapitole o odpovědnosti ve zdravotnictví.

Odborný základ je však dostačující, výběr literatury prokazuje výbornou znalost v oboru. Oceňuji zohlednění judikatury tam, kde existuje. Autoři také využili grafického znázornění svých závěrů, což je pro čtenáře velmi užitečné.

Recenze byla psána k verzi publikace ze 4. 3. 2023 před korekturou a formátováním. Proto se zdržuji hodnocení z hlediska gramatické správnosti či formátu citací a textu. Po stylistické stránce je text napsán kvalitně a čtivým jazykem. Každý z autorů volí trochu jiné stylistické prostředky, což narušuje ucelenost textu. Před publikací doporučuji v této oblasti provést úpravy, které však bývají také standardní součástí korektury. Z tohoto důvodu tento nedostatek nevnímám jako zásadní.

Kvalita textu odpovídá požadavkům na odbornou právní monografii, téma je zajímavé a není duplicitní vůči jiným dostupným publikacím. Proto směle doporučuji předložený text k publikaci.

P. Jaluš